

Nr 145

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss reformering av de svenska FN-förbandens utbildning.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sörenson* (I: 75) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors* (II: 103), har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om snar utredning av frågan om en reformering av de svenska FN-förbandens utbildning i syfte att klarare definiera förbandens fredsbevarande uppgift.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 75.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttrande avgivits av *överbefälhavaren (Bilaga)*.

Utskottet. I anledning av förfrågan från FN ha statsmakterna förra året beslutat, att svenska militära förband med vapenutrustning m. m. skola ställas till organisationens förfogande. Den militära utbildningen har ansetts nödvändig dels för att den svenska FN-styrkan skall kunna lösa sin uppgift, dels för att tillgodose kraven på truppens skydd och säkerhet. Utskottet har velat erinra härom i anledning av motionärernas uttalande rörande den militära utbildningens betydelse.

Utöver den militära utbildning, som FN-styrkan sålunda har att genomgå, ges densamma genom orienteringar, föreläsningar och övningar underlag för att kunna lösa olikartade fredsbevarande uppgifter på ett psykologiskt och humanitärt lämpligt sätt under hänsynstagande till förhållandena på platsen. Utbildningsbestämmelserna härutinnan överarbetas kontinuerligt. Beträffande innehållet i och den närmare utformningen av denna utbildning hänvisar utskottet till arméchefens yttrande i ämnet, varav också framgår att utbildningen i fråga fullföljes under hela tjänstgöringen utomlands. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att den fredsbevarande uppgiften är av högsta angelägenhetsgrad, kan icke finna annat än att inriktningen av de nuvarande utbildningsbestämmelserna i möjlig mån tillgodoser vad motionärerna åsyftat.

Beträffande utbildningstidens längd må erinras, att bestämmelser härom

fastställdes av statsmakterna så sent som förra året. Enligt arméchefens uppfattning, som delas av överbefälhavaren, har mot bakgrund av erfarenheter sedan 1956 utbildningstiden ansetts tillräcklig.

Utskottet förutsätter, att ifrågavarande utbildning smidigt anpassas till de förändringar i målsättning och metodik för FN-förbandens uppgifter, som kunna fastställas av FN:s beslutande organ. Därest ytterligare erfarenheter eller andra omständigheter skulle ge anledning till ändring av utbildningsbestämmelserna utgår utskottet från att Kungl. Maj:t vidtager härav föranledda åtgärder.

Med hänsyn till vad sålunda anförts torde motionerna icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 75 och II: 103 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 november 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Fritz Persson, Axel Andersson, Virgin, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Herbert Larsson, Nils Theodor Larsson och Källqvist; samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, Mellqvist, fröken Elmén, fru Lewén-Eliasson, herrar Larsson i Hedenäset, Bergman, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Björkman, Blomkvist och Sjönell.

Bilaga

Överbefälhavaren

Riksdagens statsutskott

Härmed får jag vördsamt översända i tre exemplar ett av chefen för armén avgivet yttrande över inom riksdagens första kammare av herr Sörenson (I: 75) och riksdagens andra kammare av herr Rimmerfors (II: 103) väckta motioner om viss reformering av de svenska FN-förbandens utbildning.

Överbefälhavaren, som helt instämmer i av chefen för armén avgivet yttrande, anser att en snar utredning av frågan om en reformering av de svenska FN-förbandens utbildning i syfte att klarare definiera förbandens fredsbevarande uppgift ej är erforderlig.

På uppdrag av överbefälhavaren

CARL ERIC ALMGREN

Chef för försvarsstaben

Bo Westin

Chefen för armén

Överbefälhavaren

I anledning av remiss från överbefälhavaren avseende inom riksdagen väckta motioner (I: 75 och II: 103) om viss reformering av de svenska FN-förbandens utbildning får chefen för armén anföra följande.

I skrivelse 8/5 1964 (nr 177) har riksdagen, med överlämnande av statsutskottets utlåtande nr 65, meddelat sina beslut i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81 angående uppsättande av en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst m. m. Riksdagens beslut innebär bl. a., att riksdagen godkänt de riktlinjer, som i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för 6/3 1964 angivits för uppsättande och användande av en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst. I nämnd proposition 1964: 81 (s. 3—4) anförs: »All personal i beredskapsstyrkan bör få särskild utbildning för FN-tjänsten i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen 1961: 145. För huvuddelen av personalen bör utbildningen vara två veckor; för befälspersonal bör utbildningen kunna förlängas upp till fyra veckor, medan det för viss personal i teknikerkontingenten kan vara tillfyllest med kortare utbildningstid än två veckor.»

I proposition 1961: 145 (s. 9) anför departementschefen i fråga om särskild, frivillig militär utbildning för FN-tjänst: »I denna utbildning bör bland annat ingå orientering i rasfrågor. I samband med utbildningen bör ske personbedömning, utprovning av utrustning och vaccination samt vidtagas andra åtgärder, som kan bidra till att senare förkorta organisations-tiden.»

I brev 4/6 1964 (dnr 1497, delvis) har Kungl. Maj:t, i anslutning till riks-

dagens beslut 8/5 1964, föreskrivit riktlinjer för hittills provisoriskt organiserade beredskapsbataljoner för FN-tjänst. Därifrån anges, att utbildningstiden för befäl skall omfatta högst fyra veckor och för övrig personal högst 15 dagar.

Beslut om utbildningstidens längd har sålunda fattats av regering och riksdag. Utbildningstiden är kort. Beslut har därjämte fattats av statsmakterna, att i utbildningstiden skall inrymmas annan verksamhet än utbildning. Den tid som återstår för att ge personalen erforderlig undervisning och övning för förväntade uppgifter reduceras därigenom ytterligare. Mot bakgrund av erfarenheter sedan 1956 har utbildningstiden emellertid bedömts tillräcklig. Statsmakternas beslut om övningstidens längd överensstämmer också med de militära myndigheternas förslag, vilka grundats icke blott på bedömt behov av kompletterande utbildning utan även på övriga omständigheter såsom tillgång på utbildningsbefäl, förläggningsmöjligheter, rekryteringsskäl m. m.

FN har begärt, att svenska militära förband med vapenutrustning m. m. skall ställas till organisationens förfogande. Statsmakterna har villfarit framställningarna. De uppgifter, som de svenska FN-bataljonerna ålagts av FN-myndigheter, har såväl i Främre Orienten och Kongo som på Cypern varit sådana, att militär förbandsutbildning varit nödvändig för att lösa uppgifterna. För att tillgodose kraven på truppens skydd och säkerhet erfordras även militär förbandsutbildning.

Anställning i svensk militär FN-styrka sker efter frivilligt åtagande (prop. 1964: 81, s. 4). Personalen utväljs bland sökande från landets alla delar, vilka undergått militär utbildning. Denna kan ha ägt rum inom vilken som helst av de tre försvarsgrenarna. För att skapa en funktionsduglig enhet av dessa ej tidigare samövade personer krävs förbandsutbildning. Viss del av utbildningstiden måste därför ägnas åt samövning i förband. De enskilda militära kunskaperna måste, bl. a. ur skydds- och säkerhetssynpunkt, kontrolleras och kompletteras t. ex. beträffande hygienfrågor. Enskild militär utbildning måste vidare äga rum så att färdighet uppnås inom de områden, där den rent militära FN-tjänsten bedrivs enligt andra normer och bestämmelser än i Sverige tillämpade.

Utöver ovan nämnda kompletterande utbildning i militära övningsgrenar och ämnen ges samtlig personal genom orienteringar, föreläsningar och övningar sådant underlag, att de skall kunna lösa olikartade fredsbevarande uppgifter på ett psykologiskt och humanitärt lämpligt sätt under hänsynstagande till förhållandena på platsen. Exempel på undervisning i detta syfte framgår av följande rubriker för föredrag m. m. i gällande utbildningsbestämmelser för FN-förband (ao Ast/FN 7/3 1963 nr 1433-103), som bifogas¹: »Förenade Nationerna: Organisation och verksamhet, stadgar», »Militära styrkors organisation, uppgifter, gruppering m. m. (UNEF, ONUC, UNTSOP m. fl.)», »Rasfrågor», »Genèvekonventionerna», »Utrikespolitisk orientering», »Allmänt uppträdande och kontakt med den lokala befolkningen», »Genomgång av Anv Tropik, förbandsinstruktion samt av lokala FN-myndigheter utfärdade allmänna bestämmelser inom kommande verksamhetsområde», »Allmänna orienteringar om förhållanden i och utom tjänsten inom blivande verksamhetsområde, filmförevisningar m. m.», »Rätt till nödvärn», »Ingripande av polisiär natur vid kravaller, bråk (motsv.)» samt »Kravalexercis».

¹ Ej här medtagna.

Föredrag och genomgångar hålls av specialister från t. ex. utrikespolitiska institutet, svenska FN-förbundet, nämnden för internationellt bistånd samt av militär personal med erfarenhet från ifrågavarande FN-tjänst, t. ex. förutvarande FN-bataljonschefer. Befäl från utevarande bataljoner hembeordras för övrigt regelmässigt för att biträda vid utbildningen av de nya bataljonerna och därvid sprida kunskap om det aktuella läget i fråga om folkstämningar m. m. I syfte att fördjupa personalens kunskaper om det område, där de skola verka, tilldelas varje FN-soldat för honom aktuell del av bl. a. följande¹ bifogade broschyrer: Republiken Kongo, Den politiska utvecklingen i Mellersta Östern 1948—1962 och Cypernguide för FN-soldater. Bifogade broschyr¹ Utflykt i Bibels land är även tillgänglig till ett antal av ett exemplar per varannan man.

Exempel på utbildningsbestämmelser m. m. för de senast organiserade FN-bataljonerna 27 G och 30 C framgår av bifogade¹ regementsorder nr 14 vid utbildande myndighet (P 10).

Den förberedande utbildning, som ges blivande FN-personal under den frivilliga militära FN-utbildningen, fullföljs under hela tjänstgöringsperioden utomlands. Utöver denna obligatoriska fortsatta utbildning anordnas fritidskurser med kulturell anstrykning, liksom studiebesök vid t. ex. UNWRA:s humanitära anläggningar och flyktingläger. I sammanhanget kan nämnas, att den svenska FN-bataljonen i Främre Orienten sedan flera år tillbaka av inom bataljonerna insamlade medel betalar lärarkraft vid en skola för sjuka flyktingbarn. I varje vecka utkommande förbandstidningar, som tilldelas varje man, intas vidare artiklar, avsedda att ge vidgade kunskaper om kulturmiljön m. m. inom verksamhetsområdet.

De synpunkter, som motionärerna framför beträffande utbildningens inriktning, synes därför redan vara tillgodosedda. De f. n. gällande, centralt utfärdade utbildningsbestämmelserna, som grundar sig på nära 9 års erfarenhetsunderlag från FN-tjänst i Främre Orienten, Kongo och Cypern, överarbetas kontinuerligt. Det torde alltjämt böra få ankomma på de militära myndigheterna att — mot bakgrund av statsmakternas allmänna direktiv och inhämtat erfarenhetsunderlag — fastställa utbildningsbestämmelser för de militära FN-förbanden.

Motionärerna vänder sig även mot att personalen i de svenska FN-förbanden anses som krigsmän. Krigsmannaskapet har närmast anknytning till disciplin- och rättsfrågor. Följande gäller:

I FN:s generalsekreterares bestämmelser för t. ex. FN-styrkan i Främre Orienten (UNEF) har fastställts, att nationell kontingentschef skall ha disciplinär bestraffningsrätt över medlemmarna i kontingenten. Sverige har godkänt bestämmelserna (Sveriges överenskommelser med främmande makter 1957 nr 72). I t. ex. kbr 14/12 1962 angående bestämmelser för de svenska militära FN-kontingenterna i Främre Orienten och Republiken Kongo (Léopoldville) m. m. föreskrivs i överensstämmelse härmed, att kontingent skall utgöra en avdelning av krigsmakten, att personalen, om icke annorlunda förordnas, under anställningen är underkastad ansvar såsom krigsman enligt 26. kap. 21 § strafflagen, att chef för kontingent äger bestraffningsrätt i disciplinmål över personalen i kontingenten samt att Stockholms rådhusrätt skall vara domstol för kontingent enligt militära rättegångslagen. I proposition 1964: 81 (s. 5) framhåller departementschefen, att han förutsätter att motsvarande anordning tills vidare skall tillämpas för all personal i bered-

¹ Ej här medtagna.

skapsstyrkan under eventuell FN-tjänstgöring utom riket. Riksdagen har intet haft att erinra mot uttalandet (skrivelse 8/5 1964).

Behov av snar utredning av frågan om en reformering av de svenska FN-förbandens utbildning i syfte att klarare definiera förbandens fredsbevarande uppgift föreligger icke, särskilt som målsättningen och metodiken för FN-förbandens fredsbevarande verksamhet inom respektive områden fastställs av FN:s beslutande organ, icke av svenska myndigheter.

Motionärernas förslag avstyrks.

Remisshandlingen återgår.

På uppdrag av chefen för armén

K. G. MAGNUSSON

Chef för sektion 3

Sten Ljungqvist